

evv, 15.05.02

Til stede:

Harald Gaarde, SFT

John Østby, Rakkestad kommune

Liliane Myrstad, Folkehelseinstituttet

Ole Lien, NORVAR

Line Diana Blytt, Landbrukstilsynet

Svein Homstvedt, SSB

Tone Smith, SSB

Svein Erik Stave, SSB

Eva Vinju, SSB (referent)

Møte i VAR-gruppa 30.04.02

1. Anbefalingene fra fjorårets rapport

Smith gikk igjennom gruppas anbefalinger fra fjorårets rapport og hvordan disse ev. er blitt fulgt opp (referanse til avsnittsnummer i rapporten):

5. Har ikke sett noe oppfølging av gruppas anbefaling om å vurdere fritidsbebyggelsens rolle i den kommunale økonomien.

6. Statskonsult gjennomførte i fjor en kartlegging av kommunenes bruk av KOSTRA-data. En av konklusjonene var at KOSTRA-dataene brukes mest på politisk nivå i kommunene, og at det er vanskelig å få etatssjefene til å godta de dataene som publiseres. Den manglende tilliten til kvaliteten på dataene (pga. både ulik praksis i regnskapsføring og pga. feilrapportering) er et problem. Østby opplyste om at Rakkestad kommune i år har brukt KOSTRA-data i sin årsmelding. Muligheten for dette er nå til stede fordi fristen for å levere årsmelding er flyttet fra april til 30. juni.

7. En diskusjonsside på Internett for brukere av faktaarkene er ikke laget. KRDs spørsmål og svar side må foreløpig brukes.

8. 22 kommuner har prøvd ut en Internett-basert rapportering i år. Dette ser ut til å ha fungert OK for VAR-skjemaene, mens en del andre har hatt problemer. Det blir neppe fullskala Internett-rapportering fra neste år. Først skal det gjøres en evaluering.

9. Brukergrensesnittet på nivå 3 er blitt bedre.

10. Det er nå utviklet en del automatiske revisjonskontroller. Mangler imidlertid fjorårsdata for halvparten av kommunene, slik at sammenligning mot fjorårstallene fortsatt ikke kan gjøres i KOSTRA-revisjssystemet.

11. MD har ikke utarbeidet nye retningslinjer for beregning av selvkost fra VAR-sektoren. Det er imidlertid startet opp en koordineringsgruppe våren 2002, der SSB, SFT, MD og KRD (leder) deltar. Formålet er å sørge for enhetlig veiledning for selvkostberegninger innenfor VAR-området.

12. Rapporteringen på skjema 22 erstatter nå den tidligere utvalgsundersøkelsen som SSB har gjort på oppdrag fra Huseiernes Landsforbund.

13. KRD skal oppdatere sin selvkostveileder (sannsynligvis) i løpet av 2002.

14. Data tilbakeføres nå til VREG, men ikke til SESAM. Ennå uavklart på hvilken form SFT skal få overført avløpsdata.

17. Omleggingen fra SESAM til KOSTRA som rapporteringskanal for avløpsdata ble godtatt av Samordningsrådet og er allerede kommet i gang. Det publiseres foreløpig ikke data på anleggsnivå, og ikke alle innrapporterte data blir lagt ut på nivå 3.

18. Kommunalt avfallsundersøkelsen er nå lagt over til KOSTRA, og omfatter bare husholdningsavfall. Deler av dataene hentes inn på tradisjonelt vis (papirskjema) via de interkommunale selskapene.

2. Mål for gruppas arbeid i 2002

Smith orienterte om mandatet som Samordningsrådet har vedtatt for alle arbeidsgruppene. Foruten de vanlige oppgavene med å evaluere og komme med nye forslag til skjema og nøkkeltall, er gruppene i år bedt om å se spesielt på brukerrettet informasjon som kø/ventelister og brukerbetaling.

VAR-gruppa var enige om at brukerbetaling allerede er godt ivarettatt på VAR-området gjennom nøkkeltall for både gebyrsatser og finansiell dekningsgrad. Kø/ventelister er lite relevant på VAR-området.

Lien mente vi kunne vært bedre på å måle servicen ovenfor kundene. Ellers ble det uttrykt usikkerhet rundt hvilke konsekvenser manglende KOSTRA-midler kunne få til høsten. Stave mente at utvikling av skjemaer vil bli prioritert.

3. 2001-rapporteringen, v/Liliane Myrstad, Eva Vinju, Svein Erik Stave og Tone Smith

Ca. 100 kommuner hadde sendt inn VAR-skjemaer pr. 15/2. Ved publiseringen 15/3 var dette tallet økt til 300 - 350 kommuner (noe variasjon mellom skjemaene). Kun ca. 220 kommuneregnskap var kommet inn til mars-publiseringen, noe som jo ga seg utslag på veldig mange nøkkeltall. KRD påla ny publisering 17/4 for å få med flere kommuneregnskap. På dette tidspunktet var det kommet inn ca. 320 regnskap.

Myrstad orienterte om rapporteringen til Vannverksregistret. Til fristen 15. februar hadde 41% av de kommunale vannverkene rapportert. Per dags dato hadde data fra 352 kommuner (84%) kommet inn. 25 kommuner har glemt 1 eller 2 vannverk. 16 kommuner har ikke kommunale vannverk. Det ble sendt purrebrev i mars. 30 kommuner har rapportert på papirskjema mot ca. halvparten av kommunene i fjor. Elektronisk rapportering har vist seg å gi færre feil.

Stave orienterte om rapportering på de nye skjemaene skjemaene 21A og B. 357 kommuner har rapportert 21B. Her er imidlertid ant. anlegg viktigere enn ant. kommuner, og bare 1225 av 3500 anlegg (iflg. SESAM) har rapportert (men alle 3500 eksisterer neppe). Mange har problemer med skjemaet. Det er mye mangelfull utfylling, og mye revisjon må til.

Smith orienterte om rapporteringen av økonomidata, dvs. skjema 22 og 23. Skjema 22 revideres nå av seksjon for økonomiske indikatorer ved SSB, bl.a. fordi gebyrtall brukes i forbindelse med konsumprisindeksen. Denne publiseres allerede i mars, så her er revisjonsperioden ennå kortere enn ellers i KOSTRA-systemet.

Når det gjelder skjema 23, så virker det som om få leser veiledningen der beregning av dekningsgrad er vist i en egen tabell. Mange kommuner har ført gebyrinntekter feil i kommuneregnskapet, noe som får konsekvenser for flere sentrale økonomi-nøkkeltall.

Vinju orienterte om rapportering på skjema 21. Alle kommuner svarer på spørsmålene om avfallsordninger gjennom KOSTRA, mens 100 kommuner kun svarer på spørsmål om avfallsmengder gjennom KOSTRA. For disse kommuner rapporteres de resterende dataene gjennom de interkommunale selskapene. 64 interkommunale avfallselskaper rapporterer avfallsmengder for sine kommuner utenom KOSTRA (på papirskjema). Det har vært en lav svarprosent i forhold til tidligere undersøkelser. For øvrig, få henvendelser og bra utfylling av skjemaene.

Det virket ellers som om det ennå ikke er godt kjent i kommunen at kommunen selv skal gå inn å kontrollere de innrapporterte tallene mellom 15. mars og 15. april. Det ble sendt ut en påminnelse via e-post til de ulike skjemaansvarlige i kommunene. Dette ga stor respons, og gjorde nok en stor forskjell på graden av egenoppfølging hos kommunene.

4. Er databehovene dekket?

Alle gruppedeltakerne ga sitt syn på hvorvidt deres databehov nå er dekket gjennom KOSTRA, om det hentes inn overflødig informasjon, og om data overføres på en hensiktsmessig måte.

Blytt savnet data for type slamprodukt. Landbrukstilsynet ønsker å registrere mengde slam ut fra bruksegenskaper og ikke bare renseprosess. Dette gjelder bare for den mengden som faktisk brukes i landbruket eller på grøntarealer. De ønsker derfor å få med data på hvordan slammet er behandlet. Eksempler på dette er kalkstabilisert slam, kompostert slam og anaerobt stabilisert slam. Dette var data som delvis var rapportert via SESAM tidligere (avkrysningsboks for stabilisert og hygienisert). Landbrukstilsynet overtar forvaltningsansvaret for slam fra 1.7.2002. Data om bruksegenskaper for slam vil danne grunnlag for å beregne kontrollavgift og for å kunne føre tilsyn med slamkvaliteten. Landbrukstilsynet ønsker å bruke KOSTRA til denne datainnsamlingen, siden rapporteringskanalen allerede er etablert.

Merknad [L1]: Kommentarer fra Line Diana Blytt, Landbrukstilsynet

Vinju foreslo å ta ut spørsmålet om antall abonnenter fra skjema 21, dersom dette allikevel ikke blir godt nok til å tas i bruk.

Diskusjon omkring hva vi egentlig er ute etter i skjema 22, del 6 - tilleggsopplysninger om vann og avløp. Skal det brukes antall "abonnenter", "husholdninger", "husstander" eller "innbyggere" med installert vannmåler? **Smith** følger opp dette.

Stave gikk gjennom skjema 21B. En del mangler og svakheter er blitt oppdaget:

Spm. 5.2: I tillegg til å kommunefordele tilført vannmengde (m^3) foreslås det å fordele antall tilknyttede innbyggere pr. kommune. På spørsmål om det er behov for disse opplysningene, ble det opplyst at det er behov for vannmengdene og at det brukes til avløpsberegninger, men spørsmålet bør vurderes.

Spm 5.4: Dårlig rapportert. Kan prosent-fordeling gjøre det enklere for kommunene å svare?

Spm. 6.2: Her vil det bli nye varetyper og nye grenseverdier. Forslag om å spørre hvilke kommuner anlegget leverer til, fordi vi nå ikke får knyttet data for slamdisponering til kommunen som har levert slammet. Det ble spurt om "Meldeskjema for slam" kan brukes. - > Dette punktet bør det ses nærmere på.

For skjema 21b bør det presiseres i veiledningen at ev. tilleggskrav skal rapporteres til fylkesmannen.

Gaarde opplyste at begrepet "separate anlegg" ikke lenger blir brukt i forskriften, og foreslo i stedet å bruke begrepet "enkelthusanlegg" i skjema 21A.

Når det gjelder skjema 21A spm. 3.1 så krever dette punktet veldig mye arbeid fra kommunenes side.

->**Gaarde** sjekker opp hva disse dataene brukes til.

Deler av gruppa mente det var synd å ikke ha totallengde for avløpsnettet på samme måte som for vannledningsnettet. Dette spørsmålet ble tatt ut av skjemaet i fjor på i overensstemmelse med St.prop. 82. Vi har imidlertid tall for halvparten av landets kommuner fra fjorårets KOSTRA-rapportering. Dersom man får samlet inn disse tallene en gang for alle kan man bare oppdatere dem årlig ved hjelp av data på meter nylagt ledningsnett fra skjema 21A. Bør vurdere om vi skal samle inn totallengde på ledningsnettet én gang, som bakgrunn for videre beregninger.

For øvrig bør det sees nærmere på henvisningene til funksjoner som er oppgitt på skjemaene 21A og B.

->**Stave** sjekker om rapporteringen i skjema 21B har noe med septikslam å gjøre, dvs. om skjemaet også skal knyttes opp mot funksjon 354.

Et spørsmål som bør diskuteres videre, når vi har fått et bedre inntrykk av årets rapportering, er hvorvidt det er gunstigst at kommunene eller institusjonene/anleggene rapporterer data til SSB.

5. Justering av nøkkeltallene neste år? v/Ole Lien og John Østby

KS-representantene presenterte sine syn på nøkkeltallene.

Østby var generelt fornøyd med de nøkkeltallene som publiseres på Internett, men savnet noen økonomiske nøkkeltall for funksjonen 354 (tømming av septiktank). Østby ønsket gebyrsats per m³ på nivå 1 i tillegg til fast årsgebyr. Dette vil bety totalt 5 nøkkeltall på nivå 1 for VAR, mens vi har fått tildelt en "kvote" på max. 4. Lien mente nøkkeltallene for andel tilknyttet hhv. kommunalt vann og avløp var mer interessante å ha som tilleggsnøkkeltall på nivå 1.

->Dette må diskuteres videre til neste møte. **Smith** sjekker opp mulighetene for å få med 5 nøkkeltall på nivå 1.

Lien tok utgangspunkt i de nøkkeltallene NORVAR tidligere har arbeidet fram i eget prosjekt (se ev. "Resultatindikatorer som styringsverktøy for VA-ledelsen", prosjektrapport nr. 109/2000). Han savnet særlig nøkkeltall som gjenspeiler kundeperspektivet/hvordan kommunene betjener sin befolkning, f.eks. nøkkeltall om antall klager. Med de tallene som samles inn i dag, kan imidlertid ikke dette ønsket oppfylles. For å kunne lage slike nøkkeltall må datainnsamlingen utvides, hvilket står i motsetning til det overordnede målet om å redusere kommunenes rapporteringsbyrde.

Lien mente videre det ville være nyttig å få skilt ut kapitalkostnadene knyttet til "kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon." Ellers blir det vanskelig å sammenlikne. Smith mente det er en svakhet vi må leve med i KOSTRA.

Gruppa diskuterte hvordan manglende opplysninger skal håndteres ved publisering av nøkkeltall. Hva er mest effektivt for å få kommunene på banen for å rette opp? (Åpenbart) gale

tall eller to prikker (=mangler data)? Muligens blir det størst påtrykk ovenfra i kommunen for å rette opp dersom kommunen står med manglende data? Gruppa ble enige om denne løsningen.

Det var enighet i gruppa om å ta ut nøkkeltallet "Nettototalkostnad per innbygger", da "finansiell dekningsgrad" alene dekker behovet for å si noe om kommunens prioritering innen sektoren.

Det var enighet om at nøkkeltallet "gjennomsnittelig antall tilknyttede innbygger per komm. vannverk", ikke er så godt. På dette området gir det mye mer informasjon å få oppgitt antall komm. vannverk/avløpsanlegg og antall tilknyttet hver for seg.

Det ble diskutert om ikke "andel oppfylte krav" bør vektes i forhold til antall innbyggere tilknyttet. Også diskusjon omkring hvordan "Antall innbyggere tilknyttet" beregnes der hvor det er interkommunale (IK) anlegg inne i bildet. Må få oppgitt bef. tilknyttet IK-anlegg i andre komm. framfor å beregne dette ut fra vannmengde tilført IK-anlegg fra spesifiserte kommuner? Kan ev. spørres etter dette i skjema 21A.

Lien mente KOSTRA var bedre på vann enn på avløp. Det var enighet om at det bør utvikles flere nøkkeltall for avløp, f.eks.:

- Eget nøkkeltall for Anlegg med alle krav oppfylt?
- Personer tilknyttet eller total belastning?
- Andel av befolkning tilknyttet fordelt etter rensegrad, framfor m3?

Nøkkeltallet "Investeringer per m nylagt ledningsnett" utgikk i år, pga. svakheter i datagrunnlaget som ikke ble løst. Det dreier seg om hvordan man behandler ledningsnett som ovf. gratis til kommunen. Dette må vi se nærmere på i år slik at nøkkeltallet kan komme med til neste år.

Når det gjelder nøkkeltallene for avfall ble det påpekt at "Bringesystem" er et ukjent begrep. Dette bør erstattes med noe bedre, f.eks. "mottakssystem". Også "antall uker i året det er tømning" bør erstattes, f.eks. med "antall ganger". Dette er imidlertid vanskeligere, for noen kommuner øker tømningen fra f.eks. annen hver uke til hver uke i ferienesongen.

6. Orientering om resultatindikatorprosjektet i NORVAR - nye problemstillinger, v/Ole Lien og Tone Smith

Smith orienterte om problematikken rundt beregning av finansiell dekningsgrad i KOSTRA. Selv om det er entydig i KOSTRA hvordan man beregner avskrivninger, så har det vært en del misnøye med dette nøkkeltallet allikevel, fordi mange kommuner fortsatt bruker andre avskrivningsmetoder i sine selvkostregnskaper. Slik regelverket er i dag, er det faktisk åpning for at kommunene kan gjøre dette. Dette er beklagelig, og det er nå nedsatt en arbeidsgruppe som skal samordne det regelverket som finnes. Gruppa vil også avklare problemstillinger det hersker usikkerhet om, som f.eks. hvorvidt kommunene har anledning til å driftsfinansiere investeringer.

Lien orienterte om et indikatorprosjekt NORVAR er i gang med. I dette prosjektet har det framkommet at kommunenes praksis når det gjelder regnskapsføring på VA-området til dels er meget forskjellig. Bl.a. gjelder dette hva som regnskapsføres som investeringer og hva som føres som vedlikehold. En annen problemstilling er kostnader knyttet til opparbeiding av nye tomtefelt. Regnskapsføringen av hhv. tilknytningsgebyrer og refusjoner gir seg utslag i ulikheter

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

i økonomi-nøkkeltall. For øvrig vises det til problemstillinger beskrevet i NORVAR-notatet som ble sendt ut som sakspapir.

Det kom også fram i gruppa at art 354 brukes ulikt. Gruppa bør gå gjennom alle funksjonsbeskrivelsene, og muligens presisere tydeligere hvor skillelinjene går mellom dem.

For flere av disse problemstillingene vil det være viktig at gruppa kommer med innspill til Samordningsrådet i sin årlige rapport.

Nytt møte for VA - 31 mai (senere endret til 10. juni)
for VAR - 17 juni kl. 10-15.